

CEIP ROSA DELS VENTS

Montse Mozo,
especialista de música i tutora de primària

PERMETEU-ME QUE US EXPLIQUI LA NOSTRA EXPERIÈNCIA EN PRIMERA PERSONA

Fa un temps vaig tenir l'oportunitat de somniar en veu alta. La nostra assessora i terapeuta a domicili, de qui després us en cantaré altres lloances, em va demanar: "A quina escola vols fer feina. Tira per amunt, somia, va!" Encara m'emociona evocar aquell moment especial, tot i que no crec que hagués marcat un abans i un després: sempre m'he considerat una persona amb devoció cap a l'aprenentatge i amb una intensa vocació cap a la recerca de la millora (trobar-la, són figues d'un altre paner); però haver gaudit de l'oportunitat de ser escoltada i acompanyada en la planificació del meu objectiu, en el meu propi projecte, va suposar un canvi qualitatiu primordial. En aquell moment, vaig experimentar en primera persona allò que més endavant he començat a practicar com a mestra, capgirant el sentit del concepte somni. I per què no projecte?

CANVI? SEGUR?

El projecte (somniat) que el CEIP Rosa dels Vents posa en marxa de manera integral a partir del curs actual va ser concebut inicialment per la majoria de membres de la nostra comunitat educativa, mestres inclosos, com un projecte de **canvi**.

I la veritat és que el concepte canvi per sí sol, no funciona. Podríem omplir pàgines (i vides) sobre les resistències al canvi. Aquelles conscients i permeses, volgudes, però sobretot les no conscients: com de forta és la resistència al canvi en cada un de nosaltres? En cada una de les famílies... en cada un dels infants?

Molt probablement el fet que tant mestres com pares i mares siguem fills d'un sistema educatiu (no restringim el

terme "educatiu" únicament a l'àmbit escolar) on imperaven les rutines, les marcades pautes de comportament, les expectatives finalistes, la condescendència o la repressió, el marcatge de gènere o rol, entre d'altres, ajudi perquè la paraula CANVI suposi per a cada un de nosaltres un univers indòmit, poc conegut, poc transitat plegat de pors i excuses.

Ningú no n'escapa. Hi ha els que frissen, hi ha els que esperen, hi ha els que esperen ser esperats, els que estiren, els que ja han decidit que prenen per un altre camí... Ja sabeu què hi ha a cada claustre, no cal que us ho expliqui jo.

El nostre cas no és modèlic. Puc compartir amb vosaltres que el claustre del CEIP Rosa dels Vents és fantàstic, un equip feiner i entregat. Les famílies que ens porten els fills són genials, implicades i participatives, han depositat en nosaltres la seva confiança i, per això, no els podem estar més agraïts. Els "nostres" alumnes són persones genials, de veres, ens regalen moments emocionants i tendres cada

dia. Però, amb tot i això, no podem evitar que al nostre camí no hi vagin compareixent entrebancs, tensions i desavinences que cal transitar...

EN TRÀNSIT...

No tenim, idò, receptes miraculoses, ni creim que la nostra experiència sigui extrapolable, ja que cada claustre ha de fer el seu camí... Però us puc explicar algunes de les iniciatives que ens han fet sentir segurs i tranquils a l'hora d'iniciar aquest trànsit cap a la revisió contínua:

- Deixem de parlar de canvi. Ens agrada més dir-li millora. Ens sembla un terme més exigent, però menys invasiu.
- Treballam en Xarxa. Trobareu als nostres webs i a altres articles una declaració d'intencions de la Xarxa d'escoles públiques per a la renovació pedagògica de Mallorca, a la qual pertanyem. A través d'aquesta organització ens feim costat, ens ajudam, compartim experiències i fomentam

l'observació intercentres i l'anàlisi i el debat, processos imprescindibles per al creixement. A més, ens proporciona visibilitat de cara a les famílies, a l'Administració i a la resta de la comunitat educativa: és la presentació del nostre ideari comú, compartit i referencial. Afavoreix, també, la canalització d'esforços per assolir objectius comuns com ara sol·licitar recursos econòmics. Mitjançant la Xarxa canalitzam també la formació específica que detectam necessària, més enllà de la proporcionada per l'Administració ordinàriament, si escau. I organitzam activitats per a compartir la nostra experiència amb famílies usuàries i altres escoles interessades. Treballam en Xarxa!

- Ens assessoram específicament. En el nostre cas, a més del Pla específic que elaboram cada any, hem comptat amb l'assessoria de Laura Frau, psicòloga i psicopedagoga especialitzada en assessorament escolar.

Som mestres i no tenim per què ser experts en dur a terme processos de

revisió tan profunds com el que proposam. Ens enfrontam cada dia a la proposta didàctica d'un sistema en el qual no ens hem instruït. Ens desproveïm progressivament -al manco aquesta és la intenció- de la seguretat que ens proporcionava la reproducció d'esquemes ja viscuts... Hem sotmès a revisió profunda els espais, els materials, el temps i sobretot el rol de l'adult, entenent que el procés més important que es dóna a la nostra escola és el de viure aprenent i no ensenyant.

I això no és fàcil. Sorgeixen en cada un de nosaltres, a més de por i de resistències, interrogants. Molts d'interrogants.

L'assessorament de na Laura consisteix a guiar la revisió que en feim, de les dinàmiques de treball, els adults al centre. Tot i que també ens assessora sobre aspectes tècnics de la metodologia, la seva gran contribució és acompanyar-nos en l'aprenentatge de fer feina plegats: reconèixer allò que no funciona, demanar ajuda sense por de ser jutjat, oferir-ne sense por de ser rebutjat, expressar la pròpia opinió sense condicionants emocionals, cedir sense claudicar, respectar sense consentir, no esperar reconeixements externs, exercir el lideratge sense oprimir, reconèixer i posar nom a les necessitats i compartir-les en un clima de respecte.

No és tasca fàcil. Però aquest és el camí que hem decidit transitar. I en aquest trànsit individual i compartit ens anem cercant... I trobant.

EL MISTERIÓS CAS DE L'ESCOLA PETITA

Sovint, i dic sovint perquè fa uns mesos en què el tema acapara moltes hores de conversa amb companys o familiars, em trobo amb gent encuriósida pel dia a dia del nostre centre. Em fa la sensació que crida molt l'atenció com ens organitzam

i què implica això que els infants "puguin triar el que volen fer".

A més de molta de literatura, hi ha nombrosos exemples pràctics, no només al Principat, també a les Balears sobre com gestionar els ambients, però crec i defens que organitzar el centre per ambients no és el bessó de la qüestió: en el nostre cas i moment concret els ambients són la proposta que ens ha convençut però no té per què ser l'única. Hi ha aspectes molt més importants lligats essencialment al respecte del pla intern de desenvolupament de cada infant (del qual se n'extreuen moltes implicacions pedagògiques) que passen per sobre de qualsevol concreció metodològica.

Però us puc explicar que organitzam la nostra activitat lectiva en dos blocs diaris: la lliure deambulació per ambients on es recull l'activitat **no directiva** i la franja de tallers, on duim a terme activitat **directiva** (no obligada per als infants d'E. Infantil però obligatòria amb flexibilitat d'elecció per als alumnes d'E. Primària).

Oferim ambients de joc simbòlic, construccions, art, lectura, matemàtiques, experimentació i ciències i exterior. Els tallers són d'hort, art, jocs de paraules (consciència fonològica), materials de càlcul, cuina i tallers extraordinaris en base a demanda... A més, es fan sessions d'educació física i psicomotricitat. L'anglès és molt present al centre atès que la mestra referent de l'ambient i el taller d'art sempre es dirigeix en anglès i en vertebrats els continguts a través de tota la seva activitat. A més, treballam la música amb la col·laboració externa d'Arantxa Riera, un referent de la pedagogia musical en primera infància, gràcies a la qual oferim un taller setmanal de música que integra el tractament dels aprenentatges musicals d'acord amb la teoria *The Music Learning Theory* proposada per E. Gordon, coherent amb la resta de la línia pedagògica del centre.

Cal afegir que diàriament els infants de primària treballen també les competències a través de projectes individualitzats. A més, cada dia s'ofereix un conte com a moment de trobada abans de clausurar el matí.

I amb tot el que us explico, encara me'n deix, de coses per dir, de com organitzam el dia a dia a la nostra escola!

Després d'explicar (de vegades diria que quasi justificar) tot això, sorgeixen inevitablement les següents preguntes:

- I no és un caos, tothom a lloure?!

Idò no. Evidentment hi ha moments on l'energia vessa (i tant!), estam enfora de pretendre l'ambient d'una abadia benedictina. Però en línies generals, a la nostra escola i d'ençà que hem començat aquest projecte, es respira calma. S'ha reduït tant el nombre de conflictes i el grau d'intensitat, fet que afavoreix que els puguem atendre amb qualitat i garantia.

Explico amb entusiasme com gaudesc de veure infants concentrats en jocs individuals, que creen jocs extremadament imaginatius en grup, que intenten sense defallir una activitat que no surt, que van sols fins a la cuina per abocar-se aigua i beure del seu tassó o llegeixen un llibre més de mitja hora seguida...

I al final d'aquesta exhaustiva explicació, compareix la pregunta del milió:

- Ah, però vosaltres sou una escola petita, no? Clar, així...

No m'hi esplaiaré gaire, però no. Això no funciona perquè siguem una escola petita. Les millores que proposam, les revisions profundes en què ens hem compromès no són fruit de la nostra dimensió. De fet, altres escoles de la Xarxa funcionen d'acord al mateix ideari i no són centres petits. El mateix passa a l'escola El Martinet, referent que de ben segur tots coneixereu. Cada escola, cada context, cada moment té les seves característiques i ser "petit", no és indicador de major qualitat.

LA TASCA DE SER FELIÇ

No sé molt bé a qui devem la bescantada fama que té la felicitat... Alguns parlen de la tradició judeocristiana, d'altres es repengen de la moral agustiniana, d'una cultura occidental i industrialitzada que

pregona l'esforç i el sacrifici com a valors suprems (mentre bombardeja de manera subliminal el triomf social basat a ser més viu que l'altre). Resulta curiós haver de justificar en base a estudis de neuropsicologia, allò que hauria de ser una evidència clamorosament acceptada per cada individu en base a la seva pròpia experiència: l'aprenentatge i el gaudi són termes gairebé coincidents!

Allò que ens fa sentir bé, estimula les ganes de dedicar-m'hi hores i hores, i aprendre i descobrir ens fan sentir bé un altre cop. El nostre cervell és un òrgan meravellós, especialitzat a aprendre. El plaer i les emocions formen part de l'aprenentatge: per què, aleshores, eliminar-los deliberadament de l'equació? Quina nosa ens fan? Encara confonem alegria i diversió amb caos i llibertinatge?

Permeteu-me arriscar una mica i desmarcar-me de la correctesa proposant una pregunta insolent: **quina altra feina més important té un infant que ser feliç?**

Ho dic perquè estic convençuda que un infant feliç aprèn i experimenta, és curiós i gaudeix. Això no vol dir que estigui en les nostres intencions eliminar del seu camí tots els obstacles! De fet, no en tenim cap, d'intenció sobre els obstacles dels infants: ni eliminar-ne ni crear-n'hi. I deixau-me afegir que la gestió de l'estrès (que de ben segur haurà de patir en nombroses situacions quotidianes) no l'aprendrà a gestionar només pel fet de ser exposat a l'estrès reiteradament. Repetir moltes de vegades una conducta que et suposa malestar no seria la millor manera de superar el malestar, no?

La nostra proposta contempla primordialment el vessant emocional tan lligada a la presa de decisions i, en general, a tots els aprenentatges conscients: identificar sensacions, emocions, donar veu a l'infant i respectar i confiar en les seves capacitats de gestió i creixement emocional, evolutives i socials, etc.

Els adults marcem límits i pautes de convivència i treball a l'escola, conscients i coherents, assequibles per a tothom, i guiam els alumnes en un

clima de calma i tranquil·litat que respecti els seus ritmes i les seves necessitats.

L'acompanyament respectuós, entenem, és l'únic que afavoreix que es doni amb èxit el procés d'aprenentatge per excel·lència: conèixer-se a si mateixos.

Sabem que les expectatives i les projeccions poden ser males companyes de viatge, però les perspectives de futur per als infants d'avui en dia genera preocupació tant en pares i mares com en educadors.

Pensam, idò, que els infants amb experiència en la gestió emocional no només crearan una imatge ajustada de si mateixos i de com es relacionen amb l'entorn, també avançaran amb flexibilitat, compromís, competència (que no competitivitat) i autonomia, fet que no només els ha d'obrir les portes d'un futur mercat laboral sinó que els ha d'ajudar a viure amb felicitat i harmonia, i participar d'un desitjat món millor.

SOS

Deixau-me citar, a tall de comiat, les paraules (més aviat advertències) que Claudio Naranjo ens va regalar a una de les seves ponències:

- Senyors i senyores mestres -va dir-, ja no hi ha temps per seguir igual, sense reaccionar. Fa més de 30 anys que la ciència ha posat sobre la taula una sèrie d'evidències científiques que deixades de banda com les teniu, fan que el sistema educatiu actual no només sigui de poca qualitat, sinó que pugui arribar a resultar nociu per als seus usuaris. Ja feis tard!"

No és ara la meua intenció tractar conceptes com la neotènia, l'autopoesi o l'epigènesi, perquè no en som una experta... Però aproximar-m'hi, a aquests termes i altres informacions i aprenentatges proporcionats per la sistèmica o la neuropsicologia o biologia, ha estat tan assequible com necessari. Cal arriscar-se, cal sortir de la zona de confort, cal enfrontar-se a una realitat que de manera urgent deixa en evidència que l'escola necessita el millor de nosaltres.

Deixem de fer tard. ■